

HEIDEGGER
BİR FİLOZOF, BİR ALMAN

PAUL HÜHNERFELD

ÇEVİREN
DOĞAN ÖZLEM

PAUL HÜHNERFELD

Almanya, Ratingen doğumlu (1926) yazar ve edebiyat eleştirmeni. 1957'ye kadar sanat editörlüğünü yaptığı haftalık *Die Zeit* dergisinde edebiyat eleştirmeni olarak görev yaptı. Paris'e yaptığı bir iş gezisinden dönerken bir araba kazasında ciddi şekilde yaralandı ve birkaç hafta sonra Hamburg'daki St. Georg Hastanesinde öldü (1960).

Başlıca eserleri: *Geschlossene Gesellschaft* (1955), *Macht und Ohnmacht der Medizin* (1955), *Der Dixi ist an allem schuld. Die Geschichte eines Tages* (1956), *Kleine Geschichte der Medizin* (1956), *Zu Unrecht vergessen* (1957), *Kampf um Troja* (1956).

DOĞAN ÖZLEM

İzmir'de doğdu (1944). Lise öğrenimini tamamlayamadan çalışmak zorunda kaldı. Sivas'a er olarak askere gitti (1965) ve liseyi askerliği sırasında dışarıdan sınavlara girerek bitirdi. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünden mezun oldu (1971). Almanya'da bulundu ve çeşitli işlerde çalıştı (1971-1974). Mezun olduğu bölümde *Max Weber'de Bilim ve Sosyoloji* adıyla yayımlanan doktora tezini tamamladı (1979). Yükseköğrenimi ve doktora çalışması sırasında (1967-1979) Almanya'da ve Türkiye'de işçi, büro memuru, sendikacı, muhasebeci ve yönetici olarak çalıştı. Ege Üniversitesi Felsefe Bölümünde asistan olarak göreve başladı (1980). 1988'de doçent, 1993'te profesör oldu. 2001'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldıktan sonra, aynı yıl içinde, Muğla Üniversitesi Felsefe Bölümünde yeniden akademik hayata döndü ve uzun süre bölüm başkanlığı yaptı. 2003'te *Anlama ve Yorum: Doğan Özlem Armağan Kitabı* yayımlandı. 2004'te TÜBA Hizmet Ödülü'nü aldı. Yeditepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde çalıştı (2007-2014). Başlıca eserleri: *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi* (1986), *Metinlerle Hermeneutik Dersleri* (1996), *Tarih Felsefesi* (1996), *Mantık* (2000), *Bilim Felsefesi* (2003), *Kavramlar ve Tarihleri* (2003), *Etik* (2014), *Tarihselci Gelenek: Dilthey-Weber-Gadamer, Tartışmalar* (2018); Erich Rothacker, *Tarihselcilik Sorunu* (2022); Wilhelm Dilthey, *Hermeneutik ve Tin Bilimleri* (2022).

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ	11
BİRİNCİ BÖLÜM BİYOGRAFİSİ OLMAYAN BİR ADAM	13
İKİNCİ BÖLÜM MESSKIRCHLİ DÂHİ	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ALMAN FELSEFESİ VE ANAVATAN	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM GÖRKEMLİ MARBURG YILLARI	63
BEŞİNCİ BÖLÜM VARLIK VE ZAMAN	71
ALTINCI BÖLÜM HİTLER'E BİLGİ HİZMETİ	102
YEDİNCİ BÖLÜM YANLIŞ ECKHART	132
DİZİN	137

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Martin Heidegger yüzyılımızda felsefesi hakkında en çok yayın yapılan filozoflardan birisidir. Fakat filozofun felsefesini yaşamı ve kişiliğiyle bağıntılı olarak ele alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Dr. Paul Hühnerfeld’in çevirisini sunduğum elinizdeki kitabı, bu yok denecek kadar az olan çalışmalardan birisidir ve yayımlandığı 1959 yılından bu yana (2. Baskı: 1960), Heidegger’in kişiliği ve özellikle politik kimliği hakkındaki tartışmalar için hâlâ birkaç kaynaktan birisi olma özelliğini korumaktadır. Kitap, Hühnerfeld’in 1960’daki ölümünden bir yıl önce yayımlandı. Bu sırada Heidegger yetmiş yaşındaydı ve on sekiz yıl sonra 1977’de öldü. Bu on sekiz yıl içinde Heidegger’in bu kitapla ilgili kamuoyuna yönelik herhangi bir sözlü veya yazılı beyanı olmamıştır.

Kitabın özgün başlığı “In Sachen Heidegger”i Türkçede tam olarak karşılamak mümkün değildir. Zorlamayla ve yaklaşık olarak “Konumuz Heidegger” veya “Heideggerce Şeyler” gibi başlıkları kullanmak istemedim. Alt başlığını (*Versuch über ein deutsches Genie/Bir Alman Dâhisi Üzerine Deneme*) ve içeriğini gözeterek, kitabı *Heidegger; Bir Filozof, Bir Alman* başlığıyla çevirmeyi uygun buldum.

Elinizdeki bu yeni FOL baskısında, kitap tümüyle gözden geçirilmiş, özellikle Heidegger felsefesine ait bazı kavramlarda değişikliğe gidilmiştir.

DOĞAN ÖZLEM
İSTANBUL 2022

İKİNCİ BÖLÜM MESSKIRCHLI DÂHİ

1

Güney Bavyera'nın küçük kasabası Messkirch'de, 'Messkirchli usta' diye anılan bir sanatçı tarafından yapılmış olan St. Martin Kilisesi'ni gezdikten sonra, dört yüz yıllık eski sarayı ziyaret eden bir kimseye, *Löwen*'i (*Arslanlar*) de mutlaka görmesi tavsiye edilir. Bu kasaba restoranında tam barın yanında bir oda vardır. Odanın arka duvarında dört ünlü Messkirchlinin resimleri asılıdır. Bunlar, Freiburg başpiskoposu Conrad Gröber, vaiz Abraham a Santa Clara, besteci Konradin Kreutzer ve filozof Martin Heidegger'in resimleridir.

Gröber ve Kreutzer'in yaşamları, eserleri ve karakterleri ile Heidegger'inkiler arasında bazı benzerlikler bulunduğu ileri sürülebilir. Conrad Gröber önceleri Nasyonal Sosyalizmin keskin bir muhalifiydi. Vatikan hükümeti onu 1933'de kilise mallarına konulan devlet konkordatosu için Nazilerle yapılacak zorlu görüşmelere görüşmeci olarak atadıktan sonra, Gröber Nazilerle yakın ilişkiler kurma eğilimi gösterdi. Romantik sanatın tipik bir temsilcisi, *Grenada'da Kötü Bir Gece*'nin bestecisi olan Konradin Kreutzer güzel, sorunsuz müzikler yazıyordu. 17. yüzyılın dünyaca ünlü tövbe vaizi Abraham a Santa Clara ile Heidegger arasında karakterlerindeki sertlik bakımından bir yakınlık kurmak oldukça mümkün görünüyor. Ne var ki Augustinusçu büyük vaiz kamuoyu önünde acımasızlığa varan bu sertliğini humorla yumuşatmayı bilmişken, Heidegger'de hiç olmazsa kamuoyu

DİZİN

A

- Abraham a Santa Clara 25
acı 14, 42
agnostisizm 27
ahlak 86
ahlaksal değerlendirme 86
Aischylos 111
akademik felsefe 42, 55, 61, 62
akıl 21, 22, 75, 112, 128, 130
akılcı: ~ insan tasarımı 87; ~ tavır 21
akılsallık 22
algı 42, 127
Alman: ~ akademik felsefesi 41, 43, 61, 62, 64, 77; ~ bilinci 88; burjuvazisi 103; ~ devleti 35, 39; ~ Dışavurumculuğu 91; ~dili 96, 105; ~ düşüncesi 23, 88, 89, 93; ~ düşünce tarihi 22, 89, 103; ~ düşünce ve kültür tarihi 71, 102; ~ düşünürler 22; ~ faşizmi 102, 109, 118, 120; ~ felsefesi 36, 43, 55, 134; ~ halkı 39, 105; ~ halkının tinsel misyonu 112; ~ idealistleri, 78; ~ İdealizmi 38, 80; ~ irrasyonelizmi 124; ~ küçük burjuvazisi 102; ~ kültürü 57; ~ lirik şiiri 91; ~ pietistleri 87; ~ resmi makamları 44; ~ ruhu 93, 96; ~ şovenizmi 39; ~ tarihi 38; ~ tini 88, 89; ~ üniversite gençliği 38 ~ üniversiteleri 36, 37, 39, 40, 41, 45, 55, 110; ~ Yeni Kantçılığı 49, 61
Anglo-Amerikan dünyası 19
Anglosakson felsefesi 19
anlam içerikleri 20
ansiklopedik bilgi 13
Antik Dünya kültürü 32
Antisemitizm 103, 104, 106
Aquinolu Thomas 42, 52
Aristoteles 13, 14, 15, 28, 42, 52, 54, 66

aşkınlık 126

Atinalılar 14

Augustinus 15, 81

Avrupa 15, 20, 27, 35, 36, 39, 40, 51, 57, 59, 103, 104, 105, 114; ~ kültürünün çöküşü 57

Aydınlanma 22, 59, 87

B

Bacon 28

bağımsızlık duygusu 135

barok 90

Barth, Karl 55, 58, 59, 60, 119

Batı: ~ düşüncesi 74; ~ felsefesi 69; ~ metafiziği 74; ~ metafiziği ve felsefesi 73, 74

Bergson 43

bilen özne 77

bilgi nesnesi 54, 80

bilimsel: ~ araştırma 40; ~ bilgi 50

bilincin paranteze alınması 53

bilinç edimlerinin analizi 54

bireysel özgürlük 135

Birinci Dünya Savaşı 35, 41, 43, 44, 46, 55, 59, 118

biyolojizm 56, 106

Boethius 88

Bohemya Krallığı 36

Böhme, Jakob 22, 24, 118

Brentano, Clemens 27

Brentano, Franz 27, 53

Bultmann, Rudolf 60, 64, 67

burjuva kültürü 69

Büchner, Georg 88

C

Cantoni, Carlo 42

Cassirer, Ernest 16, 42, 61, 62

Chamberlain, Houston Stewart 103, 106

Cohen 42, 63

Ç

Çarlık Rusyası 65

D

Dasein 17, 18, 19, 76, 77, 86, 88, 93,
98, 99, 112, 113

değerler felsefesi 45, 50

Demosthenes 14

deneyim: ~ 42, 43, 53; ~ dünyası 53

Descartes 28, 52, 87

devlet felsefesi 15

dış dünya 30, 77

dışavurumcu: ~ göstergeler 100; ~ lirik
90; ~ resim 57; ~ sanatçı; ~ şiir 91

dışavurumculuk 57, 89 90

dilsel pathos 99

Dilthey 30, 42, 43, 50, 55, 75, 78, 79,
80, 84, 85, 91

dinsel dogma 59

Diogenes Laertius 14

diyalektik teoloji 58, 59, 60

doğa: ~ bilimci filozoflar 41; ~ bi-
limcilik 88; ~ bilimleri 40, 41, 42,
43, 47, 50, 51, 79, 124; ~ bilimsel
araştırma 77

Dostoyevski 61

Duns Scotus 45, 54

duygu 42, 89, 92, 93, 106, 109

duyum 42

duyumculuk 51

duyusal nesne 127

dünya: ~ felsefesi 43; ~ tasarımı 80; ~
dünya içinde olmaklık 77

dünyada olma 17, 76, 79, 80, 98

dünyagörüşü 102

düşmüşlük 83, 84

düşünce tarihi 88

düşünme 21

E

Eckhart, Maister 125, 126, 128, 129,
130, 131, 132, 133

ekstatik: ~ zaman yorumu 85; ~ za-
mansallık 84

ekzistens 76, 79, 80, 81, 83, 84, 85,

86, 87, 92, 125, 134, 135

el altında bulundurmaklık 84

el altında olan 83

en yüksek iyi 126

epistemolojik 53

epistemolojizm 80

Erminio 42

eser 18, 65, 81

evrensel refleksiyon 54

eylem 18

F

faşist ideoloji 120

felsefe 4, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 23,

27, 28, 29, 30, 33, 35, 38, 39, 40,

41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51,

53, 54, 55, 57, 62, 63, 66, 68, 69,

70, 71, 72, 78, 82, 93, 98, 101,

102, 108, 111, 120, 126; ~nin gö-
revi 62

felsefi: ~ bilgi 43, 55; ~ ifade tarzı 23

fenomen 74, 75, 77, 127, 128, 129;

~ler dünyası 129

fenomenoloji 53, 54

fenomenolojik yöntem 53

Feuerbach 43, 102

Fichte 38, 52, 71, 118

Fransız tıbbı 40

Freud, Sigmund 92, 93

Friedrich Wilhelm I. 38

Führer 44, 119, 123

G

Gadamer, Hans-Georg 65, 69

Gallikanizm 27

Gasset, José Ortega y 94

geçmişin ekstazi 85

gerçeklik 43, 51, 77, 78, 90

Geyser, J. 30

Gobineau 102, 103, 105, 106

Goethe 37, 40, 56, 87, 118, 135

Gottfried, Benn 90, 91

görünüş 74

Grek şehir devletleri 14

Gröber, Conrad 25

güç iradesi 122

günlük yaşam 83, 99

H

- Habermas, Jürgen 121, 122
 Hadwiger, Victor 90
 Hamann 87, 98
 Hans Carossa 46
 Hartmann, Nicolai 62, 64, 65, 66, 68
 hayalgücü 31, 124
 Haym, Georg 91
 haz 42, 71
 Hebel, Peter 31, 33
 Hegel 31, 38, 39, 41, 52, 54, 55, 56,
 69, 71, 72, 102
 Hemsterhuis 78, 79
 Herakleitos 124
 Herder 98
 heyecan 18, 42, 78, 92
 hiç 22, 69, 72, 73, 75, 77, 81, 82, 86,
 89, 91, 93, 99, 108, 110, 112, 116,
 125, 129, 134
 Hitler 67, 102, 104, 105, 106, 108,
 110, 112, 114, 120, 123, 124
 Hölderlin 20, 31, 32, 98, 99, 101,
 122
 Hume 28
 Husserl fenomenolojisi 51
 Husserl, Edmund 28, 35, 46, 48, 51,
 52, 53, 54, 55, 72, 107, 119
 Hübscher, Arthur 48

I

- ırk ideolojisi 103
 idealar öğretisi 54, 74
 idealist 40, 41
 idealizm 39, 40, 124; ~ felsefesi 39
 İkinci Dünya Savaşı 14, 20, 132
 İlkçağ felsefesi 14
 ilksel edimler 18
 inayet 59
 insan: ~ tasarımı 87, 88; ~ın zamana
 bağımlılığı 85
 ironi 17, 44, 87
 irrasyonalist eğilim 22
 irrasyonelite 112
 irrasyonalizm 109, 11, 124
 irrasyonel 22
 İskender 14, 15
 İsokrates 14
 İttifak devletleri 114

J

- Jacobi 78, 79
 Jansenizm 27
 Juwalta, Ernst Cassirer 16, 61, 62
 Jünger, Ernst 46

K

- kanaat 18
 Kant 16, 20, 28, 38, 42, 52, 54, 55,
 67, 71, 72, 74, 77, 78, 84, 118
 Kantçılar 28, 42
 Karaorman 31, 33, 90, 101, 116,
 117, 119, 132, 134
 IV. Karl 36
 Katolik 16, 26, 27, 28, 31, 47, 48, 49
 katolik felsefe 29
 kaygı 76, 79, 83, 86
 kendinde şey 74, 77
 kendini katma edimi 78
 kentli yaşamın bireyciliği 58
 kesin ideler alanı 100
 Kierkegaard 30, 43, 54, 56, 58, 59,
 60, 80, 81, 84, 133
 kip 19
 klasik filoloji 64
 Klee, Paul 84
 korku 81, 82, 86, 87
 Kreutzer, Konradin 25
 Külpe, O. 30
 kültürel görevler 61

L

- Lask, Emil 44, 45
 Leibniz 59, 71, 118
 Lenin 102
 Leo Schlageter, Albert 118
 liberalizm 105
 Löwith, Karl 19, 97, 109, 116, 119
 Luther 24, 60, 63, 89

M

- Makedonya 13, 14; ~ kralı Philip 14
 Mann, Thomas 90
 mantık kuralları 75
 Marcuse, Ludwig 49
 Marx 43, 102
 Matematik: ~ 30, 47, 53, 56; ~ öğre-
 nimi 30, 53

materyalizm 27
mekân içinde bulunmak 18
melankoli 31, 32, 88
Messer, P. 30
metafiziksel varlık tasarımı 51
mevcudiyet 86
mezhep farkı 31
Mısır kültürü 57
Milletler Cemiyeti 120
mistik vecd 126, 131
mistisizm 125, 129, 131
mitoloji 93, 101
modern: ~ Alman ulusçuluğu 38; ~
doğa bilimleri 39, 40; ~ kentli ya-
şam 57; ~ yaşam 57, 58
mutlak: ~ Ben 78; ~ özgürlük 85

N

Napoléon 38, 39, 41
Nasyonal: ~ sosyalist ideoloji 113; ~
sosyalistler 22, 94, 102, 108, 109;
~ sosyalizm 25, 89, 102, 103, 106,
108, 114, 121, 123; ~ sosyalizmin
düşünsel kaynakları 103
Nasyonalizm 103, 104109
Natorp 63, 64
Naziler 16, 25
nesnel bilim anlayışı 79
Nietzsche 15, 21, 24, 30, 43, 56, 69,
71, 102, 105, 106, 122, 124
nihilizm 73, 89
niyetsellik 28
Novalis 87
numen 74, 75

O

olguşallık 83, 84
ontik 18, 76
ontoloji 18, 64
ontolojik ayırımı 74, 75, 76, 126
oportünizm 29
Orestes 85
ortaçağ 36, 126

Ö

ölüm 14, 19, 46, 85, 86, 88, 89, 91,
93, 118, 119; ~ problemi 88
özne nesne ayırımı 77, 78, 79, 90
özel duyumculuk 90

P

panteizm 27
Papers, Karl 65, 67
Pascal 61, 81, 89, 126, 130
Paul Sartre, Jean 85
Picard, Max 92
Picker, Henry 106
Picó, Lopez 95
pietist 16
pietizm 32
Platon 12, 13, 14, 15, 54, 73, 74, 88,
107, 114, 126
Plotinos 74, 125, 126, 128, 129, 130,
131, 133
pozitif doğa bilimleri 42
pozitivist yöntemsellik 42
pragmatizm 51
pratik amaçlar 64
Prometheus 111
Protestanlık 60
Prusya 20, 32, 38, 39, 115
psikanalitik bakış açısı 92
psikanaliz 92
psikoloji 91, 92
psikolojistler 42
psikolojizm 28, 29 30, 53, 92
Quisling, Vidkum 14

R

rasyonelizm 27
rasyonel düşünme 87
realizm 30, 51
refleksiyon 53, 54, 87, 116, 117
Reinhardt, Max 57
Renovier, Charles 42
Rickert 42, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52,
53, 54
romantik 32, 33, 40, 41, 65, 78, 88; ~
düşünce 40; ~ edebiyat 39; ~ sanat
25; ~ spekülasyonlar 40
Romantizm 40, 87, 88, 89, 90, 103,
104, 105, 106, 109, 124
Rosenberg, Alfred 106
ruh 57, 96, 97, 128

S

Scheler, Max 28, 46, 60, 66, 67
Schelling 31, 38, 40, 41, 63
Schiller 31

- Schlageter 118, 119
 Schleiermacher 38
 Schopenhauer 71, 124
 sezgi 42
 Skolastik felsefe 28, 30
 Sokrates 12, 13, 14, 15, 19, 51, 109, 126
 Spengler, Oswald 55, 56
 Stirner, Max 130
- Ş
 şeylerin kendilerine dönme 74
 şovenizm 41
- T
 tarih felsefesi 56
 tarihsel durum 18, 59; ~ varoluş 85
 teoloji 16, 27, 28, 29, 30, 47, 55, 58, 59, 60, 63, 64, 133
 teolojik sistem 59
 tin bilimleri 20, 40, 42, 43, 50, 55
 toloji 87
 Trakl, Georg 91
 transandantal: ~ düşünme 78; ~ felsefe 54, 78
 Troeltsch, Ernst 115
 tüm dünyaların en iyisi 59
 tümel 125
- U
 Ubbelohde, Otto 65
- Ü
 üstün ırkın değerleri 105
- V
 Varlık 17, 23, 28, 35, 46, 52, 62, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 100, 107, 111, 112, 113, 114, 115, 119, 120, 121, 125, 126, 127, 129, 133, 135; ~ öğretisi 64; ~ı unutmaya 19, 23; ~ın özü 22
 Varlık ve Zaman 17, 23, 28, 35, 46, 52, 62, 68, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 81, 86, 88, 92, 93, 94, 97, 99, 107, 115, 120, 125, 127
 varolanlar 73, 74, 75, 76, 77, 81, 82, 85, 86, 100, 106, 112, 113, 114, 125, 126, 127, 129, 130, 133
 varoluş sorunu 54
 varoluşsal; ~ tavır 84; ~ yargılar 44
 vecd 125, 126, 128, 131
 Versailles Barışı 114
 Vietta, Egon 21, 70, 107, 120
 Virchow, Rudolf 38
 von Behring, Emile 63
 von Hessen, Philipp 63
 von Kleist, Heinrich 24
 von Offerdingen, Heinrich 87
- W
 Wagner, Richard 104
 Weimar Cumhuriyeti 35
 Windelband 42, 50
 Wolff, Christian 38
- Y
 yargı öğretisi 29
 yaşam bağı 79, 80, 91, 102; ~ duyguları 87, 91; ~ dünyası 84
 yaşama; ~ duygusu 78, 79; ~ dünyası 84; ~ felsefesi 42
 Yeni Kantçı Baden Okulu 50
 Yeni Kantçılar 42, 44, 60
 yeni ontoloji 64
 yeni pozitivism 19
 Yeni Skolastikçi realizm 79
 Yeni Skolastikçiler 44
 yönelimsellik 28
 yüksek duygular 22
- Z
 zaman kavramı 84
 zamansallık 85, 87; ~ın ekstazları 85
 ~ı unutmaya 19, 23; ~ın özü 22